

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้น ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของทุกคน

แต่อย่างไรก็ตามในหลายทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก อันเป็นผลพวงมาจากการพัฒนาประเทศตามแนวคิดการพัฒนาระแสหลักหรือการพัฒนาที่เดินตามการชี้นำของประเทศตะวันตก สถาบันครอบครัวก็เป็นภาคส่วนหนึ่งที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องเผชิญกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้น และสมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจมีผลกระทบทำให้เกิดความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวที่มีต่อกัน ซึ่งลักษณะปัญหาครอบครัวที่เห็นได้ชัดเจน คือ ครอบครัวไม่สมบูรณ์แบบ (Uncompleted family) เช่น ครอบครัวหญิงหรือมารดานอกสมรส (Unmarried mother) หรือบิดานอกสมรส (Unmarried father) และครอบครัวแตกแยก (Broken home) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการทะเลาะวิวาทบาดหมางของคู่สมรส หรือเกิดจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของความแตกแยก หรือการแตกสลายของครอบครัวที่เป็นผลมาจากการแยกกันอยู่ การหย่าร้าง การทอดทิ้ง หรือการเลิกล้างของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาครอบครัวที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ ความรุนแรงในครอบครัว (ศรีทับทิม พานิชพันธ์ , 2537)

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาสากลที่เกิดขึ้นได้ในทุกสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยและทั่วโลกประสบอยู่และพยายามที่จะแก้ไขเพื่อยุติความรุนแรงเหล่านี้ สำหรับประเทศไทยความรุนแรงในครอบครัวเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมจิตวิทยาที่เกิดขึ้นมายาวนานแล้วในสังคมไทย แต่ดูเหมือนว่ายังไม่มียุติวิธีที่จะทำให้ความรุนแรงนี้ยุติลงได้ トラบเท่าที่ค่านิยมและความเชื่อของผู้คนในสังคมยังให้ความสำคัญต่อเพศอย่างไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่ศูนย์กลางอำนาจเป็นของผู้ชายมาโดยตลอด ทั้งทางโลกและทางธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังมีแนวคิดในเรื่องระบบชายเป็นใหญ่ จึงส่งผลให้ผู้ชายมีสถานภาพและอำนาจเหนือผู้หญิง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันกฎหมายต่างๆได้ให้สิทธิผู้ชายและผู้หญิงอย่างเท่าเทียมกัน แต่โครงสร้างอำนาจที่ผู้ชายเหนือผู้หญิงยังไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีความเชื่อที่ว่า ผู้หญิงเป็นสมบัติของผู้ชายยังฝังรากลึกทั้งผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นคำอธิบายได้ถึงความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงได้ทุกยุคสมัย ซึ่งการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยไม่เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ นอกจากนั้นยังเป็นการขัดต่อมนุษยธรรมและความถูกต้องอีกด้วย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การกระทำความรุนแรงที่เกิดภายในครอบครัวนั้นเป็นวิธีการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ส่วนใหญ่มักเป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างคู่สามี-ภรรยา และความรุนแรงทางด้านร่างกายภายใต้ความสัมพันธ์ฉันท์สามีภรรยาหรือคนรัก มักติดตามมาด้วยความรุนแรงทางด้านจิตใจและวาจา ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงจะประสบปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญหาสุขภาพเรื้อรังเป็นระยะเวลานาน ซึ่งบางที่ตลอดจนชีวิตของหญิงผู้นั้นเลยก็ได้ เช่นเดียวกับรายงานขององค์การอนามัยโลก ปี พ.ศ. 2539 ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เกิดในครอบครัว มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายมากกว่าผู้หญิงปกติถึง 12 เท่า ผลกระทบทางด้านร่างกาย ได้แก่ การเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่น การบาดเจ็บโดยมีกระดูกหัก พิกการ กล้ามเนื้อฉีกขาด ปวดท้อง ปวดศีรษะเรื้อรัง ภาวะอาหารทำงานผิดปกติ ปัญหาทางด้านสูตินรีเวช เช่น การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ การแท้งลูก การคลอดก่อนกำหนด ทารกมีน้ำหนักน้อย การติดเชื้อในอุ้งเชิงกราน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางด้านอารมณ์และจิตใจ ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงจะเกิดความรู้สึกอับอาย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกดดัน วิตกกังวล หวาดกลัว บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลง ก้าวร้าว อารมณ์รุนแรงขึ้น มีอาการย้ำคิดย้ำทำ แยกตัวเองออกจากสังคมและคิดว่าตัวเองได้สูญเสียคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และถ้าถูกกระทำซ้ำๆก็อาจจะทำให้เสียสติได้ (พิมพวัลย์ บุญมงคล , 2541) จากผลกระทบทางด้านต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถือได้ว่าการทำร้ายกันในครอบครัวเป็นภัยเงียบที่มองไม่เห็น เป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นภายใต้หลังคาบ้านที่คน

ทั่วไปเข้าใจว่าจะเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุด ทำให้เป็นอาชญากรรมที่ยากแก่การป้องกันมากที่สุด เป็นผลให้โอกาสในการกระทำรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็น " ปัญหาสังคมกึ่งอาชญากรรม " (รัชชัย คงสกนธ์ , 2549)

สำหรับสังคมไทยปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่พบจากการนำเสนอสื่อต่างๆ แต่เนื่องจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวยังเป็นปัญหาที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยอมรับว่าเป็นเรื่องระหว่างคนภายในครอบครัว ไม่ควรนำไปเปิดเผยให้คนภายนอกทราบและบุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ดังสำนวนสุภาษิตไทยที่ว่า " ไฟในไม่ให้นำออก ไฟนอกไม่ให้นำเข้า " เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความรุนแรง เช่น มีการสูญเสียชีวิต บาดเจ็บสาหัส หรืออยู่ในสภาพบีบคั้นจนทนไม่ได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ผู้เดือดร้อนจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เช่น การพึ่งพิงกฎหมาย เรื่องราวที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบอย่างรุนแรงหรือสะเทือนใจจึงเป็นที่สนใจของสังคม ดังนั้นปริมาณการเกิดความรุนแรงในครอบครัวจึงประมาณได้ไม่แน่นอน และสถิติที่ทราบจะเป็นตัวเลขต่ำกว่าความเป็นจริงอย่างมาก เนื่องจากเป็นปัญหาที่ผู้เผชิญกับปัญหาไม่อยากเปิดเผยข้อมูล แต่จากข้อมูลสถิติหลายแห่ง เช่น ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข่าวสารหนังสือพิมพ์ หรือข้อมูลการให้บริการต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและองค์กรเอกชน ก็สามารถระบุได้ว่าความรุนแรงที่ผู้หญิงประสบในครอบครัวนั้นได้เกิดขึ้นในสังคมไทยและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากการรายงานสถิติความรุนแรงในครอบครัวของหนังสือพิมพ์รายวัน 5 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด และกรุงเทพธุรกิจในปี 2543-2549 พบว่า เกิดความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้ (ฝ่ายศูนย์ข้อมูลและวิชาการ มูลนิธิเพื่อนหญิง , 2549)

ลักษณะความรุนแรงในครอบครัว	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
กรณีสามีเป็นผู้กระทำ	58	88	89	91	168	196	88
กรณีภรรยาเป็นผู้กระทำ	16	28	33	44	75	85	33
กรณีพ่อ/พ่อเลี้ยง/แม่/แม่เลี้ยงเป็นผู้กระทำ	10	22	16	24	84	37	54
กรณีลูก/ลูกเลี้ยงกระทำ	-	-	-	15	59	206	14
การละเมิดทางเพศโดย สมาชิกในครอบครัว	-	-	-	-	-	46	46
กรณีอื่น ๆ	-	6	25	10	-	33	326
รวม	84	144	163	184	386	603	561

จากตารางข้างต้น จะพบว่าลักษณะความรุนแรงในครอบครัวจะพบได้หลายกรณี แต่ลักษณะความรุนแรงที่มีสถิติสูงขึ้นทุกๆปี คือ ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสามีเป็นผู้กระทำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่สนับสนุนว่าสตรีหรือภรรยา อาจจะได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่สามีเป็นผู้กระทำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของมูลนิธิเพื่อนหญิง ที่เปิดเผยข้อมูลจากการให้บริการของมูลนิธิเพื่อนหญิงรอบปี 2549 ว่ามีผู้ขอความช่วยเหลือ 936 ราย ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 618 ราย ขอคำปรึกษาด้านกฎหมาย 321 ราย และด้านสังคมสงเคราะห์ 297 ราย และในปี 2544 มีผู้หญิงขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิผู้หญิง 217 คน แยกเป็นความรุนแรงในชีวิตคู่ 103 ราย หรือร้อยละ 47 และจากการสำรวจครอบครัวในกรุงเทพฯ 600 ครอบครัว โดย คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี พบว่ามีการใช้ความรุนแรงถึงร้อยละ 29 ทำให้ประมาณการได้ว่าครอบครัวไทยที่มีประมาณ 18.1 ล้านครอบครัว จะมีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงถึง 5.24 ล้านครอบครัว ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศวิเคราะห์ว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงถึง 36,687 ล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 0.5 ของมูลค่าจีดีพีของประเทศไทย (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ , 8 ธ.ค. 49)

องค์การอนามัยโลกสรุปรายงานจากหลายประเทศ เกี่ยวกับการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา (Population Reports , 1999) พบว่า เกิดขึ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ถึงมากกว่าร้อยละ 50 ที่สามีกระทำความรุนแรงโดยการทำร้ายร่างกาย และผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงมีมากถึงร้อยละ 60 ที่ถูกกระทำรุนแรงมากกว่า 1 ครั้ง ในปี 1997 พบว่า ผู้หญิงในโลกต้องทนทุกข์ทรมานต่อความรุนแรงจากคู่รัก ร้อยละ 25 ถึงร้อยละ 50 (UNICEF , 1997 อ้างถึงในกฤตยา แสงเจริญ , 2545 , น.1-2) และจากการรวบรวมข้อมูลการสำรวจการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง จำนวน 34 เรื่องทั่วโลก (Heise , Ellsberg and Gottenmoeller 1999 อ้างใน Ellsberg 2006 น. 6) ที่ชี้ชัดว่า สถานการณ์ความรุนแรงในชีวิตคู่ เป็นปรากฏการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงในภูมิภาคและทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบตะวันตก สังคมแบบตะวันออก สังคมแบบดั้งเดิม หรือสังคมสมัยใหม่ อาทิเช่น ประเทศในแถบแอฟริกาที่มีผู้หญิงประมาณร้อยละ 30-45 เคยถูกสามีหรือคู่รักทำร้ายร่างกาย ในขณะที่แถบประเทศเอเชีย ผลการสำรวจระดับชาติของบังกลาเทศ พบอัตราความรุนแรงต่อผู้หญิงในช่วงชีวิตสูงถึงร้อยละ 47 และในเกาหลีพบว่า ร้อยละ 38 ของผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกาย สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วก็ไม่แตกต่างไปจากประเทศกำลังพัฒนานัก จากสถิติปัญหาความรุนแรงในครอบครัวปี ค.ศ. 1993 ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าผู้หญิงเป็นผู้ที่ถูกทำร้ายมากที่สุด และผู้กระทำหรือฆาตกรส่วนใหญ่เป็นสามีหรือคู่นอนของผู้หญิงเอง ในประเทศออสเตรเลียมีสถิติว่า จากกรณีหย่าร้าง 1,500 ราย มากกว่าร้อยละ 50 มีสาเหตุมาจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

จากข้อมูลสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเหยื่อความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก ผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว ผู้ใกล้ชิด และเป็นผู้ที่เหยื่อรู้จัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดในครอบครัวนั้นเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะ ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อบุตรอีกด้วย โดยการที่ครอบครัวมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรุนแรง จะทำให้เยาวชนนั้นเคยชินและมีการยอมรับความรุนแรงในครอบครัวในระดับสูง จะมีผลทำให้เยาวชนเรียนรู้และรับเอาวิธีการรุนแรง ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างบุคคล นอกจากนั้นเมื่อเยาวชนเติบโตมีครอบครัวของตนเองก็จะยอมรับเอาวิธีการที่รุนแรงไปใช้ในทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว และปลูกฝังความเป็นผู้นิยมวิธีการรุนแรงแก่สมาชิกในครอบครัวสืบทอดไปจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง อันเป็นวัฏจักรความรุนแรงที่ไม่มีที่สิ้นสุด(พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ , 2531) อีกทั้งยังมีผลกระทบทางอ้อมที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ บั่นทอนความปกติสุขของครอบครัวและสังคม และยังสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของกลไกคุ้มครองสิทธิประชาชนของรัฐด้วย

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันความรุนแรงต่อสตรี เป็นกระแสสากลที่ทั่วโลกตื่นตัว องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรีก็ได้เพิกเฉยและยังหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ให้ได้อย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนานาชาติรวมทั้งประเทศไทยได้ให้การรับรอง ได้แก่ ปฏิญญาว่าด้วยความการขจัดความรุนแรงต่อสตรี อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และประเทศไทยยังได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 30 ระบุว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และมาตรา 52 ระบุว่าเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว รวมถึงการประกาศนโยบายขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กโดยในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลประกาศให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และได้กำหนดให้วันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปีเป็นวันยุติความรุนแรงต่อสตรีสากลของสหประชาชาติ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี , 2543) แม้ว่าจะมีการรณรงค์การยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีอยู่บ่อยครั้ง แต่เมื่อผู้หญิงที่ประสบปัญหาเหล่านี้ไม่อาจหาทางออกได้ หรือจัดการได้เองเพียงลำพังในครอบครัวมีความจำเป็นต้องขอรับความช่วยเหลือจากสังคมภายนอก ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนจำนวนหนึ่งคอยให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อหรือผู้ประสบปัญหา แต่

เนื่องจากการจัดการจากภาครัฐยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหา และการเข้าช่วยเหลือสตรีที่ได้รับ ความรุนแรงจากคู่ของตนนั้นดีเท่าที่ควร จึงทำให้มีองค์กรเอกชนหลายองค์กรที่เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่ง หนึ่งในหลายๆองค์กรเอกชนที่สตรีที่ได้รับความรุนแรงเข้ารับการปรึกษาและขอความช่วยเหลือ คือ มูลนิธิเพื่อนหญิง ซึ่งมีหน้าที่ในด้านการแก้ไขปัญหาและการช่วยเหลือสตรีที่ได้รับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

มูลนิธิเพื่อนหญิง เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2523 ภายใต้ " กลุ่มเพื่อนหญิง " ได้รับการจดทะเบียนโดยกรุงเทพมหานคร เป็น " มูลนิธิเพื่อนหญิง " และมีฐานะ เป็นนิติบุคคลจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2534 วัตถุประสงค์ของมูลนิธิเพื่อน หญิง คือ มีบทบาทพิทักษ์สิทธิและให้ความช่วยเหลือสตรีที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤต อาทิ จากภัย คุกคามทางเพศ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ สามีทอดทิ้งทำร้ายทุบตี ถูกล่อลวงและบังคับค้าประเวณี ถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม และถูกเลิกปฏิบัติในเรื่องของอาชีพ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ มูลนิธิเพื่อนหญิงได้นำข้อมูลเผยแพร่ต่อสาธารณชนและต่อภาครัฐเพื่อผลักดันให้กำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติที่เป็นจริงในการคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิ รวมถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสตรี โดยรวม

กิจกรรมการบริการสำหรับผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของมูลนิธิเพื่อนหญิง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. งานให้ความช่วยเหลือสตรีในภาวะวิกฤต ทำหน้าที่เป็นศูนย์เรื่องราวการร้องทุกข์ ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย สำหรับผู้ที่ประสบปัญหาจากภัย คุกคามทางเพศ ความสัมพันธ์และความรุนแรงในครอบครัว สุขภาพ เพศศึกษา และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม รวมทั้งการถูกเลือกปฏิบัติในเรื่องอาชีพ การศึกษาและ การมีส่วนร่วมของสังคมในมิติอื่นๆ

2. งานด้านเครือข่าย ผลักดันและเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้หญิงที่มีปัญหาได้มีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มวิชาชีพต่างๆ เช่น ทัศนศึกษา นัก สังคมสงเคราะห์ แพทย์ อัยการและผู้พิพากษา สื่อมวลชน เพื่อร่วมผลักดันนโยบายและ แผนปฏิบัติการของรัฐ จัดอบรมอาสาสมัครให้คำปรึกษา และช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้หญิงที่ประสบ ปัญหาความรุนแรงตลอดจนร่วมรณรงค์ประเด็นสตรี แรงงาน และสิทธิมนุษยชนในเวทีสากล

3. **งานด้านข้อมูลทางวิชาการและการเผยแพร่** ดำเนินการโดยจัดทำองค์ความรู้ ประเด็นที่สำคัญ ผลักดันรณรงค์ ผลิตสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น วารสารสตรีทัศน์ จัดทำเอกสาร บทความ ประเด็นผู้หญิงเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน และให้บริการข้อมูลและสิ่งพิมพ์แก่ผู้สนใจประเด็น ผู้หญิง

4. **งานรณรงค์ผลักดันนโยบายและแผนปฏิบัติงานของรัฐ** มูลนิธิได้มีส่วนร่วมในการเป็นอนุกรรมการ คณะทำงานในส่วนกลไกภาครัฐต่อกิจการสตรี ร่วมจัดเสวนา อภิปราย สัมมนาร่วมกับภาครัฐและองค์กรสตรี เพื่อให้มีการทบทวน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมาย และแบบแผนการปฏิบัติงานที่ยังเลือกปฏิบัติและมีอคติทางเพศ

5. **จัดกิจกรรมโครงการระดมทุนสนับสนุนกิจกรรมมูลนิธิ** รณรงค์เพื่อระดมทุนจากภาครัฐ ภาคธุรกิจและเอกชน บุคคลทั่วไป โดยผ่านกิจกรรมรณรงค์ร่วมกับสื่อมวลชน

จะเห็นได้ว่ามูลนิธิเพื่อนหญิงได้บูรณาการงานสตรีเข้าไปในองค์กรต่างๆ นอกเหนือจากการสร้างข่ายงานเฉพาะองค์กรสตรีด้วยกัน และได้มีบทบาทเป็นแกนประสานการรณรงค์ต่อต้าน ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กและประเด็นสำคัญๆอย่างต่อเนื่อง เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิงร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รณรงค์เลิกเหล้าเพื่อยุติความรุนแรงต่อ ผู้หญิงและเด็ก เป็นต้น

ตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน 27 ปี ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง มูลนิธิเพื่อนหญิงได้ดำเนิน ภารกิจเกี่ยวกับสตรีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และเป็นสถานที่ที่เปิดบริการให้คำปรึกษา แนะนำและฟื้นฟูสภาพจิตใจ ตลอดจนช่วยเหลือเรื่องการดำเนินคดีให้แก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหา ความรุนแรงในด้านต่างๆ ซึ่งร้อยละ 70 เป็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งมีผลงานการ ดำเนินงานมากมายและเป็นที่ยอมรับจากสาธารณชนโดยทั่วไป ซึ่งในปีพ.ศ.2544 “ มูลนิธิเพื่อน หญิง ” ได้รับโล่รางวัลดีเด่นจากนายกรัฐมตรี ในฐานะหน่วยงานด้านการแก้ไขปัญหาความรุนแรง และในปีพ.ศ.2548 ได้รับรางวัลประเภทหน่วยงานภาคเอกชนดีเด่นด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ของสตรี จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งสามารถเป็นเครื่องบ่งชี้ถึง ความสามารถในการบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ความช่วยเหลือสตรีของมูลนิธิ เพื่อนหญิงได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นหากผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงได้มีโอกาส เปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงออกมาเพื่อนำไปสู่การเข้าใจตนเองและเสริมคุณค่าในตนเองมากขึ้น และเพื่อให้เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสามารถปฏิบัติงาน และช่วยเหลือสตรีที่ถูก

กระทำรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่า การสื่อสารจึงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือที่จะฟื้นฟู และปรับเปลี่ยนทัศนคติของสตรีที่มีต่อตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสื่อสารของผู้ปฏิบัติงานของมูลนิธิเพื่อนหญิงในการให้ความรู้ และการช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาเพื่อให้สตรีกลับมายอมรับและเคารพตนเองอีกครั้ง ในฐานะมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี จนสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติในสังคม ตลอดจนสื่อประเภทต่างๆของมูลนิธิเพื่อนหญิงที่มีการรณรงค์เผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นข้อมูลพื้นฐานอันเป็นประโยชน์ทั้งต่อกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และต่อบุคคลอื่นหรือสังคมภายนอก ที่อาจนำข้อมูลเหล่านี้ไปประกอบการหาแนวทางการให้บริการช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกันและหาหนทางแก้ไขปัญหาคความรุนแรงให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิง ในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และเข้ารับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคด้านการสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิง เพื่อช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหำนำวิจัย

1. มูลนิธิเพื่อนหญิงมีกลยุทธ์การสื่อสารในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างไร
2. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และเข้ารับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง
3. ปัญหาอุปสรรคด้านการสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิงเพื่อช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีอะไรบ้าง

ขอบเขตในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารในการช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวเฉพาะมูลนิธิเพื่อนหญิง ไม่อาจสรุปผลไปยังกลุ่มผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงและเข้ารับการช่วยเหลือจากองค์กรอื่นที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้หญิง รวมทั้งกลุ่มที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กลยุทธ์การสื่อสาร หมายถึง วิธีการสื่อสารต่างๆที่มูลนิธิเพื่อนหญิงนำมาใช้ในการสื่อสารกับสตรีที่ได้รับความรุนแรงทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ ตั้งแต่การเข้ารับการช่วยเหลือ จนถึงการแก้ไขปัญหา ทั้งในสถานการณ์เข้ารับคำปรึกษาที่มูลนิธิเพื่อนหญิงแบบเผชิญหน้าและแบบไม่เผชิญหน้า รวมถึงการสื่อสารผ่านสื่อประเภทต่างๆ เพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจเข้ารับการช่วยเหลือ หมายถึง ปัจจัยที่มีส่วนในการพิจารณาตัดสินใจของสตรีในการเข้ารับการช่วยเหลือกับมูลนิธิฯ โดยแบ่งออกเป็น ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

- ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย สภาพจิตใจ ความต้องการ ความคาดหวัง
- ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย องค์กรและบุคลากรที่ทำงานในมูลนิธิฯ บุคคลใกล้ชิด สื่อสนับสนุนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการช่วยเหลือ และอื่นๆ

ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว หมายถึง การที่ผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาถูกการกระทำใดๆของสามีที่เป็นความรุนแรง ซึ่งอาจเป็นผลให้เกิดการทำร้ายทางด้านร่างกายโดยการใช้อาวุธ อาวุธหรือวัตถุใดๆเพื่อให้ผู้หญิงได้รับความเจ็บปวดและอาจรุนแรงจนกระทั่งมีบาดแผล หมดสติ พิการ หรือเสียชีวิต การถูกทำร้ายทางด้านจิตใจ ได้แก่ การมีภรรยาหลายคน สามีทอดทิ้งภรรยา และทางเศรษฐกิจจากสามี โดยที่อาจจะถูกทำร้ายด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านพร้อมกัน ซึ่งความรุนแรงนี้จะเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้

ความรุนแรงทางด้านร่างกาย หมายถึง การทำร้ายโดยการใช้อำกำลัง เช่น ตบ ตี เตะ ต่อย รวมถึงการใช้อาวุธหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต

ความรุนแรงทางด้านจิตใจ หมายถึง การทำร้ายโดยใช้คำพูดที่หยาบคาย ดุถูกเหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความอับอาย เสียหาย ขาดความเชื่อมั่นและนับถือตนเอง

ความรุนแรงทางสังคม หมายถึง การปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสนใจ ไม่ให้ความสำคัญ ขัดขวางความก้าวหน้า จำกัดสิทธิที่พึงมีทางสังคม เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง หรือสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว การคบเพื่อน

ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การควบคุมและยึดทรัพย์สินต่างๆ การจำกัดค่าใช้จ่าย รวมทั้งการไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัว

ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำล่วงเกินทางเพศในลักษณะการอนาจาร การคุกคามทางเพศ การข่มขืนกระทำชำเรา และการทำร้ายทางเพศในทุกรูปแบบ

สตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรง หมายถึง ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว และมาขอรับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเป็นฐานข้อมูลและแนวทางในการให้ความรู้ และการให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงขององค์กรสตรีอื่นๆ ในการนำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้เพื่อให้กระบวนการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูโดยเฉพาะในบริบทปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานมากขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงต่อสตรี ซึ่งข้อมูลจากผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหารวมถึงการคุ้มครองให้ความช่วยเหลือแก่สตรี